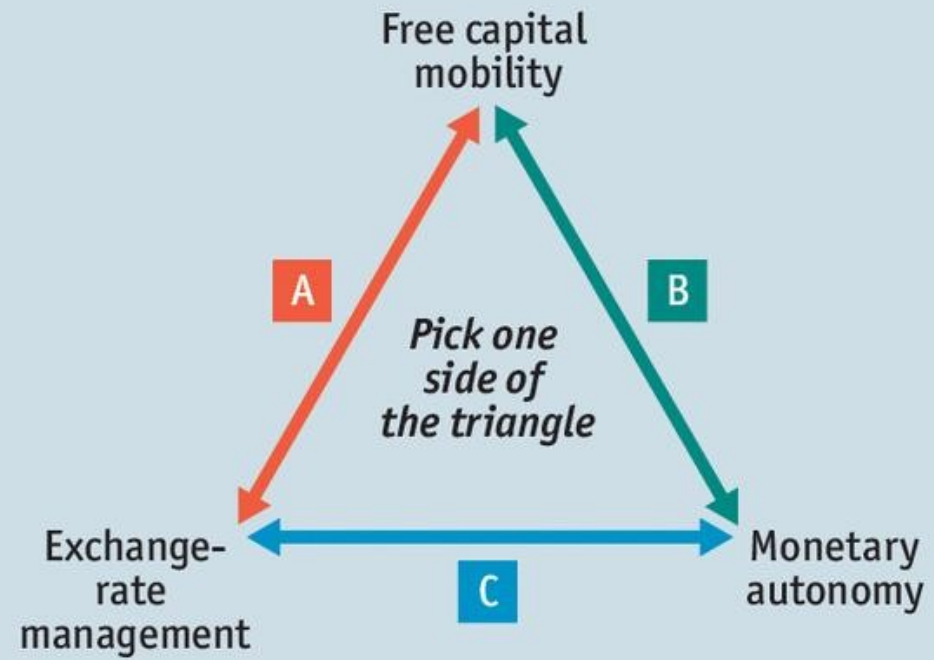

Preferenční režimy ve WTO

Mezinárodní obchodní režim, jaro 2021

Opakování z minula

The policy trilemma

Opakování z minula

- **Fixní kurz** = závazek státu, že kurz nebude fluktuovat
- – v propojeném světě obtížné udržet **kvůli přesunům kapitálu a nerovnováh v zahraničním obchodu**

Opakování z minula

- **Fixní kurz** = závazek státu, že kurz nebude fluktuovat
- – v propojeném světě obtížné udržet **kvůli přesunům kapitálu a nerovnováh v zahraničním obchodu**
- **Proč to některé státy chtějí?**

Opakování z minula

- **Fixní kurz** = závazek státu, že kurz nebude fluktuovat
- – v propojeném světě obtížné udržet **kvůli přesunům kapitálu a nerovnováh v zahraničním obchodu**
- **Proč to některé státy chtějí?**
- > Stabilita v cenách u zahraničního obchodu
- > Splácení dluhu v cizí měně

Opakování z minula

- **Fixní kurz** = závazek státu, že kurz nebude fluktuovat
- – v propojeném světě obtížné udržet **kvůli přesunům kapitálu a nerovnováh v zahraničním obchodu**
- **Co pro to může stát udělat?**

Opakování z minula

- **Fixní kurz** = závazek státu, že kurz nebude fluktuovat
- – v propojeném světě obtížné udržet **kvůli přesunům kapitálu a nerovnováh v zahraničním obchodu**
- **Co pro to může stát udělat?**
- Regulace přesunů kapitálu (ztíží rychlé přesuny a spekulace)
- Devizové intervence (nákup/prodej)

Opakování z minula

- **Fixní kurz** = závazek státu, že kurz nebude fluktuovat
- – v propojeném světě obtížné udržet **kvůli přesunům kapitálu a nerovnováh v zahraničním obchodu**
- **Co pro to může stát udělat?**
- Regulace přesunů kapitálu (ztíží rychlé přesuny a spekulace)
- Devizové intervence (nákup/prodej)
- Změna diskontních úrokových sazeb (> „levné/drahé peníze“)

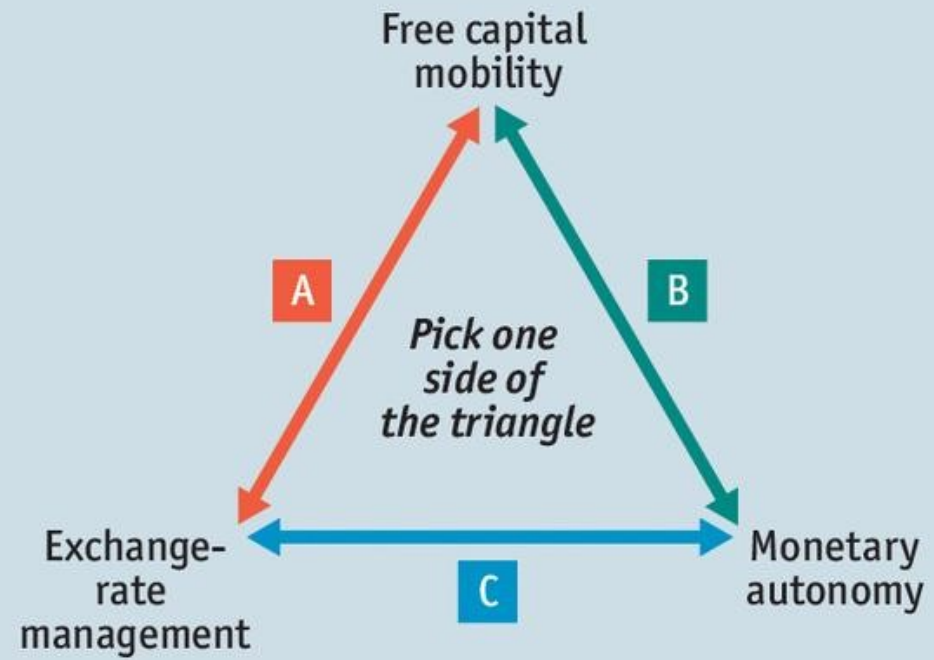
Opakování z minula

- **Problém** – deviz je omezené množství, úrokové sazby mají vliv na domácí ekonomiku – velké zvýšení pošle zemi do recese! (USA 1979)

Opakování z minula

- **Problém** – deviz je omezené množství, úrokové sazby mají vliv na domácí ekonomiku – velké zvýšení pošle zemi do recese! (USA 1979)
- Podstata problému - **nástroje centrální banky ovlivňují kurz i domácí ekonomiku** > může vzniknout nepříjemný tradeoff („Chceme udržet kurz na cenu recese?“)

The policy trilemma

Opakování z minula

- Co je měnová autonomie?

Opakování z minula

- Měnová autonomie – **myslí se možnost používat měnovou politiku pro domácí účely**
- Pokud musíme měnit úrokové míry pro ochranu kurzu – tak měnovou autonomii nemáme, jsme kvůli kurzu nuceni dělat něco, co je pro naši ekonomiku bolestivé

Opakování z minula

- **Fixní kurz** = závazek státu, že kurz nebude fluktuovat
- – v propojeném světě obtížné udržet **kvůli přesunům kapitálu a nerovnováh v zahraničním obchodu**

- + **spekulace**

Opakování z minula

- **Fixní kurz** = závazek státu, že kurz nebude fluktuovat
- – v propojeném světě obtížné udržet **kvůli přesunům kapitálu a nerovnováh v zahraničním obchodu**
- + **spekulace** – nákupy nebo prodávání měn v očekávání, že se kurz změní (self-fulfilling prophecy)

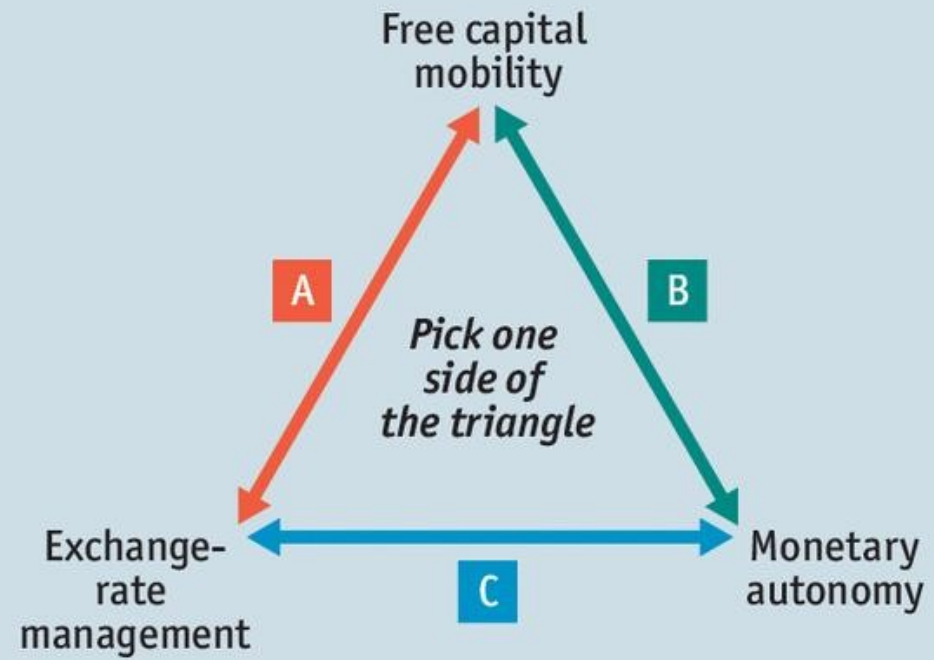
Opakování z minula

- **Fixní kurz** = závazek státu, že kurz nebude fluktuovat
- – v propojeném světě obtížné udržet **kvůli přesunům kapitálu a nerovnováh v zahraničním obchodu**
- + **spekulace** – nákupy nebo prodávání měn v očekávání, že se kurz změní (self-fulfilling prophecy)
- **Obvykle kombinace** – spekulanti reagují na nerovnováhu

Opakování z minula

- Měnová krize = typicky spekulativní útok > státu dojdou devizy > musí zvýšit úrokové míry > **recese**
- Někdy půjčka od IMF – doplnění devizových rezerv

The policy trilemma

Dluhová krize

- - neschopnost státu splácet své závazky
- Prakticky vždy se jedná o **závazky denominované v zahraniční měně**

Dluhová krize

- Absolutní dluh x dluhová služba

Dluhová krize

- Udržitelnost dluhu záleží především na:
- 1) **měně**, v jaké je dluh denominován

Dluhová krize

- Udržitelnost dluhu záleží především na:
 - 1) **měně**, v jaké je dluh denominován
 - 2) **úrocích** > podílu splátek na HDP

Dluhová krize

- Udržitelnost dluhu záleží především na:
 - 1) **měně**, v jaké je dluh denominován
 - 2) **úrocích** > podílu splátek na HDP
 - 3) **velikosti exportu**

Dluhová krize

- Udržitelnost dluhu záleží především na:
 - 1) **měně**, v jaké je dluh denominován
 - 2) **úrocích** > podílu splátek na HDP
 - 3) **velikosti exportu** – ideální je přebytek na běžném účtu, který vydělává devizy na splácení dluhu

Dluhová krize

- Udržitelnost dluhu záleží především na:
 - 1) **měně**, v jaké je dluh denominován
 - 2) **úrocích** > podílu splátek na HDP
 - 3) **velikosti exportu** – ideální je přebytek na běžném účtu, který vydělává devizy na splácení dluhu
- Dnes – extrémně levné půjčky pro vyspělé státy > bilionové vládní programy v USA – **velikost dluhu je čím dál méně důležitá**

Dluhová krize

- **Bankrot** – stát přestane úplně nebo částečně přestane platit, případně splatí pouze v domácí měně
- > Finanční sektor nějakou dobu nebude ochoten půjčovat

Dluhová krize

- **Bankrot** – stát přestane úplně nebo částečně přestane platit, případně splatí pouze v domácí měně
- > Finanční sektor nějakou dobu nebude ochoten půjčovat
- Nebo **půjčka + reformní program IMF**

Dluhová krize

- **Bankrot** – stát přestane úplně nebo částečně přestane platit, případně splatí pouze v domácí měně
- > Finanční sektor nějakou dobu nebude ochoten půjčovat
- **Nebo půjčka + reformní program IMF** – stát sníží výdaje, zvýší daně, a začne splácet
- - často také odpuštění části dluhu, snížení splátek....
- - často bolestivější!

Opakování z minula

- Komu státy dluží?

Opakování z minula

- Komu státy dluží?
- „Pořád si jenom půjčujeme, kdy to začneme splácet?“

Opakování z minula

- Komu státy dluží?
- „Pořád si jenom půjčujeme, kdy to začneme splácet?“
- Co se stane s absolutní velikostí dluhu při vyrovnaném rozpočtu?

Krize platební bilance

Krize platební bilance

- Velký převis importu nad exportem – dojdou devizové rezervy

Krise platební bilance

- Velký převis importu nad exportem – dojdou devizové rezervy
- Řešení:
- Devalvace měny

Krise platební bilance

- Velký převis importu nad exportem – dojdou devizové rezervy
- Řešení:
- Devalvace měny > zdraží importy a zlevní exporty

Krise platební bilance

- Velký převis importu nad exportem – dojdou devizové rezervy
- Řešení:
- Devalvace měny > zdraží importy a zlevní exporty
- Fiskální a monetární restrikce

Krise platební bilance

- Velký převis importu nad exportem – dojdou devizové rezervy
- Řešení:
- Devalvace měny > zdraží importy a zlevní exporty
- Fiskální a monetární restrikce > lidi zchudnou > menší import; nižší mzdy > větší export

Krise platební bilance

- Velký převis importu nad exportem – dojdou devizové rezervy
- Řešení:
- Devalvace měny > zdraží importy a zlevní exporty
- Fiskální a monetární restrikce > lidi zchudnou > menší import; nižší mzdy > větší export
- IMF – přechodná půjčka, závazek k reformám – devalvace i restriktivní politika

Preferenční zacházení ve WTO

Preferenční zacházení ve WTO

- Obecné pravidlo – **MFN**
- > nediskriminace mezi ostatními zeměmi navzájem

Preferenční zacházení ve WTO

- Obecné pravidlo – **MFN**
- > nediskriminace mezi ostatními zeměmi navzájem

- Ve WTO ale existují **dva režimy preferenčního zacházení**, kde k diskriminaci mezi ostatními státy dochází

Preferenční zacházení ve WTO

- Obecné pravidlo – **MFN**
- > nediskriminace mezi ostatními zeměmi navzájem
- Ve WTO ale existují **dva režimy preferenčního zacházení**, kde k diskriminaci mezi ostatními státy dochází
- Pro tyto preference ve WTO existují z MFN **výjimky**

Preferenční zacházení ve WTO

- Jsou povoleny dva typy preferenčního zacházení:

Preferenční zacházení ve WTO

- Jsou povoleny dva typy preferenčního zacházení:
- **1) Reciproční (regionální obchodní dohody)**

Preferenční zacházení ve WTO

- Jsou povoleny dva typy preferenčního zacházení:
- **1) Reciproční (regionální obchodní dohody)**
- **2) Nereciproční (zvýhodněný přístup na trh pro rozvojové země)**

Preferenční zacházení ve WTO

- Jsou povoleny dva typy preferenčního zacházení:
- 1) Reciproční (**regionální obchodní dohody, RTAs**)
- - **NAFTA, EU, MERCOSUR....**
- 2) Nereciproční (**zvýhodněný přístup na trh pro rozvojové země**)

Preferenční zacházení ve WTO

- Jsou povoleny dva typy preferenčního zacházení:
- 1) Reciproční (**regionální obchodní dohody, RTAs**)
 - - **NAFTA, EU, MERCOSUR....**
- 2) Nereciproční (**zvýhodněný přístup na trh pro rozvojové země**)
 - - **GSP, zvláštní výhody pro LDCs**

Regionální obchodní dohody (RTAa)

Typy RTAs

- Zóna voľného obchodu
- Celní unie
- Spoločný trh
- Hospodárska unie

Typy RTAs

- Zóna volného obchodu – **volný obchod navzájem (NAFTA)**
- Celní unie
- Společný trh
- Hospodářská unie

Typy RTAs

- Zóna volného obchodu – volný obchod navzájem (NAFTA)
- Celní unie – **i společná vnější cla (MERCOSUR)**
- Společný trh
- Hospodářská unie

Typy RTAs

- Zóna volného obchodu – volný obchod navzájem (NAFTA)
- Celní unie – i společná vnější cla (MERCOSUR)
- Společný trh – i volný pohyb **pracovní síly a kapitálu** (EU)
- Hospodářská unie

Typy RTAs

- Zóna volného obchodu – volný obchod navzájem (NAFTA)
- Celní unie – i společná vnější cla (MERCOSUR)
- Společný trh – i volný pohyb pracovní síly a kapitálu (EU)
- Hospodářská unie – **i společná měna a rozpočet (částečně EU)**

Typy RTAs

- Zdaleka nejčastější jsou zóny volného obchodu (free trade area)
- Jenom asi **10 %** všech RTAs jsou celní unie
- Další stupně prakticky jenom EU

Typy RTAs

- Zdaleka nejčastější jsou zóny volného obchodu (free trade area)
- Jenom asi **10 %** všech RTAs jsou celní unie
- Další stupně prakticky jenom EU

- Pro funkčnost jakéhokoliv typu je potřeba dohodnout pravidla určování původu

Pravidla určování původu

- „Jak poznám, že na nějaký produkt se má uplatnit preferenční zacházení?“ > **pravidla určování původu**

Pravidla určování původu

- Minimální procento přidané hodnoty vytvořené v preferovaném státě
- Kumulativní nebo nekumulativní (Je možné minimální hranici naplnit produkcí v několika státech EU?)

Pravidla určování původu

- Existují i pro účel rozpoznání, zda zboží pochází z členského státu WTO
- **Dohoda o určování původu**

Proč tvořit RTAs?

Proč tvořit RTAs?

- **1) Jednodušší na dohodnutí než jednání na úrovni WTO – největší rozmach během kolapsu Katarského kola**

Proč tvořit RTAs?

- **1) Jednodušší na dohodnutí než jednání na úrovni WTO – největší rozmach během kolapsu Katarského kola**
- **2) Lze řešit i složitější otázky, které se na úrovni WTO nedaří vyřešit – netarifní překážky, investice...**
- = nová generace komplexních RTAs (CETA, TPP)

Proč tvořit RTAs?

- **Politický rozměr**

Proč tvořit RTAs?

- **Politický rozměr**
- – prohloubení aliance (TTIP?)

Proč tvořit RTAs?

- **Politický rozměr**
- – prohloubení aliance (TTIP?)
- – sjednocení národa (Zollverein)
- – dekolonizace (South-South obchod)
- – „návrat na Západ“ (vstup ČR do EU)

Spory o přínosnosti RTAs

- **Vytváření obchodu x přesměrování obchodu (a investic)**

Spory o přínosnosti RTAs

- **Vytváření obchodu x přesměrování obchodu (a investic)**
- **= trade creation x trade diversion**

- **= liberalizace x diskriminace**

Spory o přínosnosti RTAs

- Vytváření obchodu x přesměrování obchodu (a investic)
- = trade creation x trade diversion

- = liberalizace x diskriminace

- **Přesměrování obchodu je ekonomicky považováno za škodlivé, ale může mít strategický význam**

Spory o přínosnosti RTAs

- Z pohledu WTO: **Building blocks x stumbling blocks**

Spory o přínosnosti RTAs

- Z pohledu WTO: **Building blocks x stumbling blocks**
- Vytvoří se několik regionálních skupin, které se potom snáze dohodnou mezi sebou **x** Vytvoří se několik protekcionistických bloků, které budou usilovat o soběstačnost

Podmínky WTO pro RTAs

Podmínky WTO pro RTAs

- Pro schválení má WTO pravidla – mají zajistit, aby RTAs vedly **spíše k vytváření než k přesměrování obchodu** a aby narušení MFN režimu bylo únosné

Podmínky WTO pro RTAs

- Pro schválení má WTO pravidla – mají zajistit, aby RTAs vedly **spíše k vytváření než k přesměrování obchodu** a aby narušení MFN režimu bylo únosné
- Každá nově vznikající regionální dohoda **musí být schválena Generální radou WTO**

Podmínky WTO pro RTAs

- **1) Týká se všeho obchodu** (ne jeden sektor)

Podmínky WTO pro RTAs

- **1) Týká se všeho obchodu** (ne jeden sektor)
- - rozdíl oproti vícestranným dohodám WTO!

Podmínky WTO pro RTAs

- **1) Týká se všeho obchodu** (ne jeden sektor)
- - rozdíl oproti vícestranným dohodám WTO!
- **2) Vnitřní bariéry jsou skoro úplně odstraněny (90 %)** v přiměřené době (10 let)

Podmínky WTO pro RTAs

- **1) Týká se všeho obchodu** (ne jeden sektor)
- - rozdíl oproti vícestranným dohodám WTO!
- **2) Vnitřní bariéry jsou skoro úplně odstraněny** (90 %) v přiměřené době (10 let)
- **3) Vnější bariéry v průměru nevzrostou** (může být problém u celních unií)

Podmínky WTO pro RTAs

- **1) Týká se všeho obchodu** (ne jeden sektor)
- - rozdíl oproti vícestranným dohodám WTO!
- **2) Vnitřní bariéry jsou skoro úplně odstraněny** (90 %) v přiměřené době (10 let)
- **3) Vnější bariéry v průměru nevzrostou** (může být problém u celních unií)
- WTO je o nově uzavřené RTA notifikována > **kontrola souladu s pravidly**

Podmínky WTO pro RTAs

- Reálně – laxně vymáháno, **benevolentní přístup** – nikdo nechce být ten zlý, kdo někomu jinému zakáže obchodní dohodu

Podmínky WTO pro RTAs

- Pro rozvojové země tato pravidla neplatí vůbec – mohou uzavírat „**neúplné obchodní dohody**“
- - například volný obchod jenom pro nějaký produkt, zvýšení vnějších cel u celní unie

Podmínky WTO pro RTAs

- Pro rozvojové země tato pravidla neplatí vůbec – mohou uzavírat „**neúplné obchodní dohody**“
- - například volný obchod jenom pro nějaký produkt, zvýšení vnějších cel u celní unie
- „= preferenční preference“

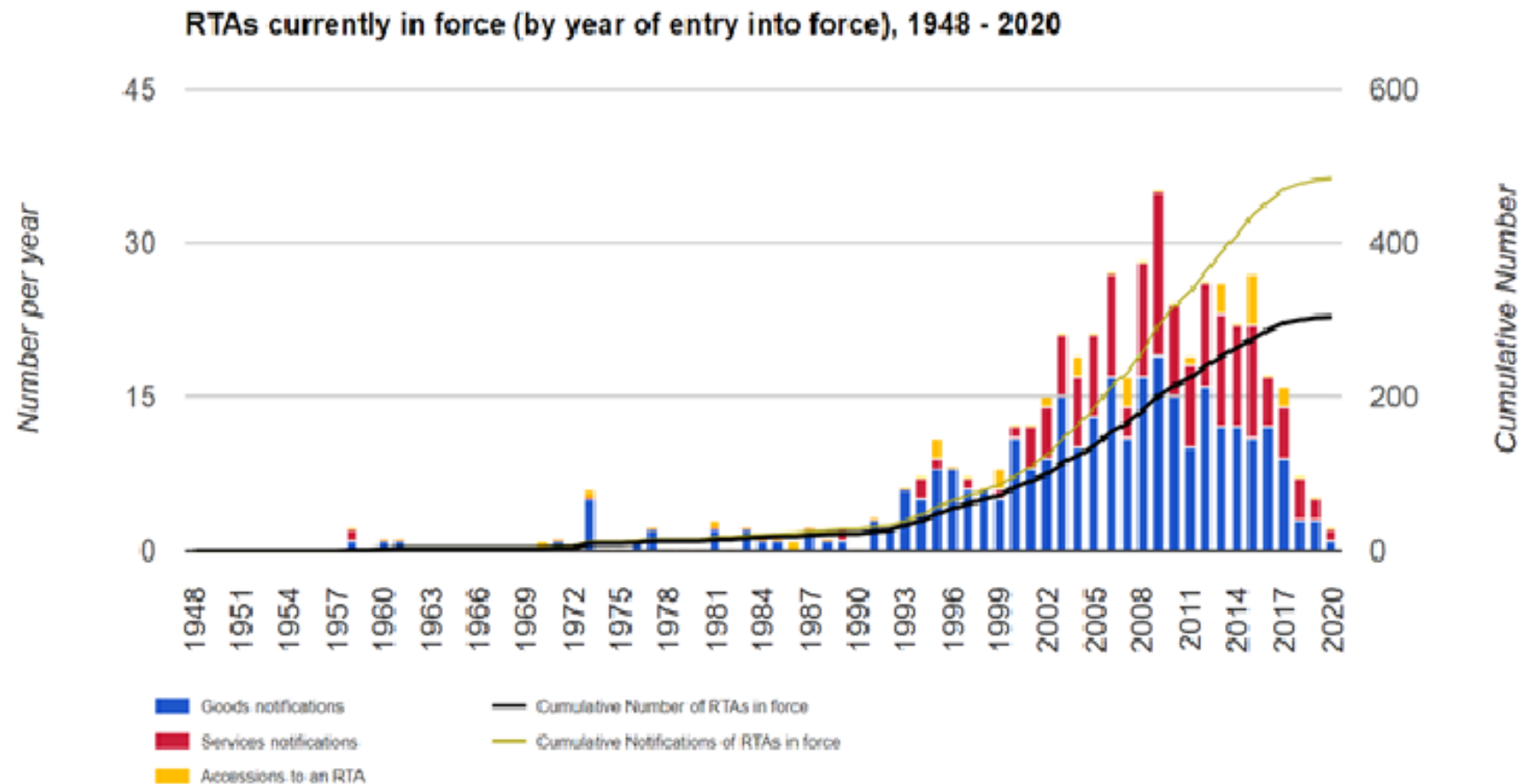
Podmínky WTO pro RTAs

- Pro rozvojové země tato pravidla neplatí vůbec – mohou uzavírat „**neúplné obchodní dohody**“
- - například volný obchod jenom pro nějaký produkt, zvýšení vnějších cel u celní unie
- „= preferenční preference“
- Výjimku zakotvila tzv. Enabling clause (viz. dále)

Podmínky WTO pro RTAs

- Pro rozvojové země tato pravidla neplatí vůbec – mohou uzavírat „neúplné obchodní dohody“
- Např. **MERCOSUR**
- 58 z celkově uzavřených 304 RTAs má tuto speciální povahu

Regionální obchodní dohody

Regionální obchodní dohody

- Velká proliferace po roce 2000 reaguje na selhání Katarského kola

Historie RTAs

Historie RTAs

- Cobden Chevalier 1860 > první éra volného obchodu

Historie RTAs

- **USA** – série RTAs v 30s, potom odmlka, **nové až v 80s!**
- - 1985 Izrael, 1988 Kanada > 1995 Nafta

Historie RTAs

- **USA** – série RTAs v 30s, potom odmlka, **nové až v 80s!**
- - 1985 Izrael, 1988 Kanada > 1995 Nafta
- **Japonsko** – až po roce 2000

Historie RTAs

- **Rozvojové země – nejdříve silně protekcionistické RTAs v 60s –**
reakce na EHS
- = snaha o nahrazování importu na větším území, využít úspor z rozsahu

Historie RTAs

- **Rozvojové země – nejdříve silně protekcionistické RTAs v 60s –** reakce na EHS
- = snaha o nahrazování importu na větším území, využít úspor z rozsahu
- Po neoliberalním obratu **snaha o více otevřená uskupení**
- ASEAN 1992

EU

- EHS 1957

EU

- EHS 1957
- Celní unie dokončena 1968

EU

- EHS 1957
- Celní unie dokončena 1968
- Jednotný evropský akt 1986 > společný trh (práce a kapitál)

EU

- EHS 1957
- Celní unie dokončena 1968
- Jednotný evropský akt 1986 > společný trh (práce a kapitál)
- 1992 – EU – unijní občanství, euro

EU

- EHS 1957
- Celní unie dokončena 1968
- Jednotný evropský akt 1986 > společný trh (práce a kapitál)
- 1992 – EU – unijní občanství, euro

- **Přímý účinek a aplikační přednost unijního práva > řešení netarifních překážek prostřednictvím směrnic a nařízení**

EU

- EHS 1957
- Celní unie dokončena 1968
- Jednotný evropský akt 1986 > společný trh (práce a kapitál)
- 1992 – EU – unijní občanství, euro

- Přímý účinek a aplikační přednost unijního práva > řešení netarifních překážek prostřednictvím směrnic a nařízení

- Společná obchodní politika!

Vnější dohody EU

- Sjednává Komise, dohlíží na ni Rada

Vnější dohody EU

- **Sjednává Komise, dohlíží na ni Rada**
- Od Lisabonu – možnost jednat o investicích, ale pouze FDI > reálně je vždy potřeba dohodnout se i na portfoliových investicích
- > na to EU nemá pravomoc, výslednou dohodu musí schválit národní parlamenty – zdlouhavé a nepraktické

Vnější dohody EU

- **Sjednává Komise, dohlíží na ni Rada**
- Od Lisabonu – možnost jednat o investicích, ale pouze FDI > reálně je vždy potřeba dohodnout se i na portfoliových investicích
- > na to EU nemá pravomoc, výslednou dohodu musí schválit národní parlamenty – zdlouhavé a nepraktické
- Dohody EU o volném obchodu s **Japonskem, Jižní Koreou, Kanadou**

Evropa

- EU a mimo-unijní evropské země se účastní **více než poloviny všech RTAs!**

Evropa

- EU a mimo-unijní evropské země se účastní **více než poloviny všech RTAs!**
- Asociační dohody, smlouvy se státy okolo Středozemního moře...

Unijní vs. americké RTAs

- Každá velká země má svůj preferovaný styl obchodních dohod
- Vnější **unijní smlouvy o volném obchodu** řeší i životní prostředí, ochranu spotřebitele, práva zaměstnanců, ochranu hospodářské soutěže...

Unijní vs. americké RTAs

- Každá velká země má svůj preferovaný styl obchodních dohod
- Vnější **unijní smlouvy o volném obchodu** řeší i životní prostředí, ochranu spotřebitele, práva zaměstnanců, ochranu hospodářské soutěže...
- USA – **jen WTO disciplíny, více do hloubky** – duševní vlastnictví, služby, investice

Preferenční zacházení ve WTO

- Jsou povoleny dva typy preferenčního zacházení:
- **1) Reciproční (regionální obchodní dohody) ✓**
- **2) Nereciproční (zvýhodněný přístup na trh pro rozvojové země)**

Preference pro rozvojové země

Preference pro rozvojové země

- = jednostranné výhody

Preference pro rozvojové země

- = **jednostranné výhody**
- Mají umožnit rozvojovým zemím **snadnější export do vyspělých zemí**

Preference pro rozvojové země

- Jedna z **mnoha výhod**, která rozvojovým zemím podle práva WTO náleží
- Další výhody – typicky znamenají **možnost rozvojových zemí praktikovat větší protekcionismus**

Preference pro rozvojové země

- Jedna z **mnoha výhod**, která rozvojovým zemím podle práva WTO náleží
- Další výhody – typicky znamenají **možnost rozvojových zemí praktikovat větší protekcionismus**
- = **„zvláštní a diferencované zacházení“**

Rozvojové země v GATT

- Ze začátku byli signatáři GATT především vyspělé země, rozvojové země měly **formálně rovné postavení**

Rozvojové země v GATT

- Ze začátku byli signatáři GATT především vyspělé země, rozvojové země měly **formálně rovné postavení**
- Růst zapojení rozvojových zemí od Kennedyho kola, důraz na „**zvláštní a diferencované zacházení**“

Rozvojové země v GATT

- Ze začátku byli signatáři GATT především vyspělé země, rozvojové země měly **formálně rovné postavení**
- Růst zapojení rozvojových zemí od Kennedyho kola, důraz na „**zvláštní a diferencované zacházení**“
- **UNCTAD**, G77 (1964) > rozvojové země ovládly Valné shromáždění OSN

Rozvojové země v GATT

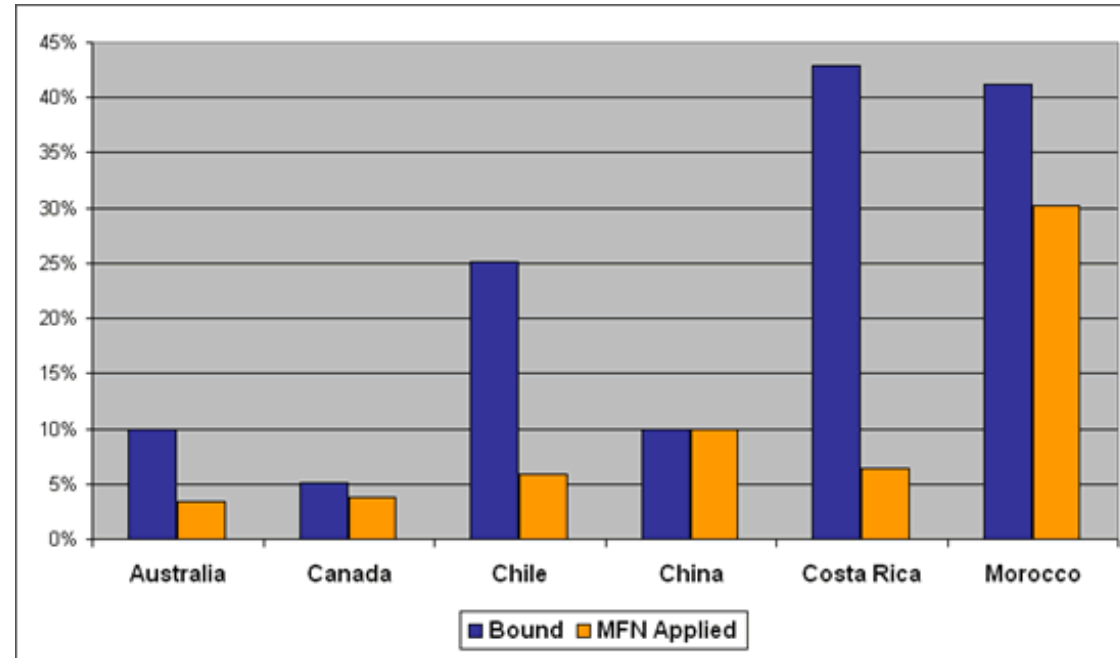
- 1965: přijata **IV. část GATT – obchod a rozvoj**
- Neobsahuje žádné konkrétní právní závazky!

Rozvojové země v GATT

- 1965: přijata **IV. část GATT – obchod a rozvoj**
- Neobsahuje žádné konkrétní právní závazky!
- Ale: „**The developed contracting parties do not expect reciprocity for commitments made by them** in trade negotiations to reduce or remove tariffs and other barriers to the trade of less-developed contracting parties“

Rozvojové země v GATT

- 1965: přijata **IV. část GATT – obchod a rozvoj**
- Neobsahuje žádné konkrétní právní závazky!
- Ale: „**The developed contracting parties do not expect reciprocity for commitments made by them** in trade negotiations to reduce or remove tariffs and other barriers to the trade of less-developed contracting parties“
- > **první zmínka o tom, že rozvojové země nemusejí liberalizovat zahraniční obchod stejně rychle, jako vyspělé země**

Rozvojové země v GATT

- > rozvojové země sice byly signatáři GATT, ale nečekalo se od nich, že budou snižovat cla a kvóty
- > proto málo celních závazků, přetrvávající vysoká protekce

Rozvojové země v GATT

- > rozvojové země sice byly signatáři GATT, ale nečekalo se od nich, že budou snižovat cla a kvóty
- > proto málo celních závazků, přetrvávající vysoká protekce
- **Ale vyspělé země stále stanovovaly stejná cla pro vyspělé i rozvojové země, tento postup proto neporušoval MFN!**

Rozvojové země v GATT

- > rozvojové země sice byly signatáři GATT, ale nečekalo se od nich, že budou snižovat cla a kvóty
- > proto málo celních závazků, přetrvávající vysoká protekce
- **Ale vyspělé země stále stanovovaly stejná cla pro vyspělé i rozvojové země, tento postup proto neporušoval MFN!**
- > pouze shoda o různě rychlém postupu, ne zásah do zásadních pravidel GATT/WTO

Rozvojové země v GATT

- **1968** – USA zavedly **Generalized System of Preferences (GSP)**
- = **všeobecný systém celních preferencí**

Rozvojové země v GATT

- **1968** – USA zavedly **Generalized System of Preferences (GSP)**
- = všeobecný systém celních preferencí
- **Jednodušší přístup rozvojových zemí na americký trh > toto porušuje MFN**
- USA si pro svůj GSP vyjednaly výjimku = waiver

Rozvojové země v GATT

- **1968** – USA zavedly **Generalized System of Preferences (GSP)**
- = všeobecný systém celních preferencí
- **Jednodušší přístup rozvojových zemí na americký trh > toto porušuje MFN**
- USA si pro svůj GSP vyjednaly výjimku = waiver
- **Dnes má svůj vlastní GSP většina vyspělých zemí**

Search PTA by country/territory

Select country / territory... (212)

Country Profile

European Union (formerly EC)

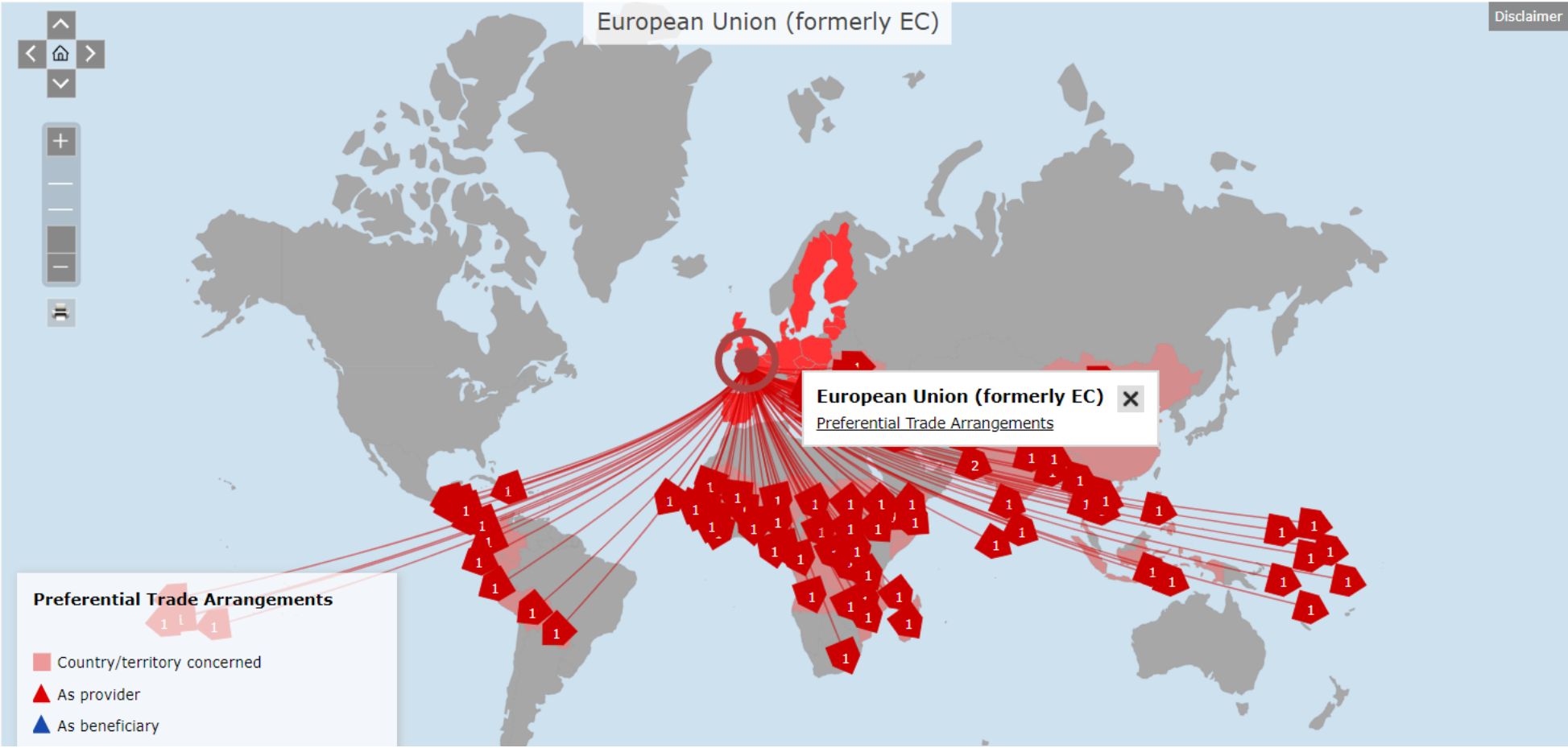
Disclaimer

Preferential Trade Arrangements

- Country/territory concerned
- ▲ As provider
- ▲ As beneficiary

European Union (formerly EC) ✕
Preferential Trade Arrangements

Generalized system of preferences

- GSP – jsou to jednostranné politiky jednotlivých vyspělých zemí!
- **Není to dohoda WTO!**

Generalized system of preferences

- GSP – jsou to jednostranné politiky jednotlivých vyspělých zemí!
- **Není to dohoda WTO!**
- **Tvůrce GSP si určuje, které země zvýhodní, na které produkty se to bude vztahovat, může to kdykoliv změnit**

Nevýhody preferencí

- Někteří ekonomové preference kritizují a označují je kontraproduktivní

Nevýhody preferencí

- Někteří ekonomové preference kritizují a označují je kontraproduktivní
- **„Uzamčení“ v produkci několika komodit (cukr a banány)**

Nevýhody preferencí

- Někteří ekonomové preference kritizují a označují je kontraproduktivní
- **„Uzamčení“ v produkci několika komodit (cukr a banány)**
- **Vynětí nejcitlivějších komodit** – pokud jsou v něčem rozvojové země hodně konkurenceschopné, preferenci jim na to nedáme

Nevýhody preferencí

- Někteří ekonomové preference kritizují a označují je kontraproduktivní
- **„Uzamčení“ v produkci několika komodit (cukr a banány)**
- **Vynětí nejcitlivějších komodit** – pokud jsou v něčem rozvojové země hodně konkurenceschopné, preferenci jim na to nedáme
- **Složitá rules of origin** – je těžké prokázat, že zboží bylo vyrobeno v rozvojové zemi, která má právo na preferenci

Nevýhody preferencí

- Někteří ekonomové preference kritizují a označují je kontraproduktivní
- **„Uzamčení“ v produkci několika komodit (cukr a banány)**
- **Vynětí nejcitlivějších komodit** – pokud jsou v něčem rozvojové země hodně konkurenceschopné, preferenci jim na to nedáme
- **Složitá rules of origin** – je těžké prokázat, že zboží bylo vyrobeno v rozvojové zemi, která má právo na preferenci
- **Poskytující stát to může kdykoliv změnit > nejistota**

Selektivní preference

Selektivní preference

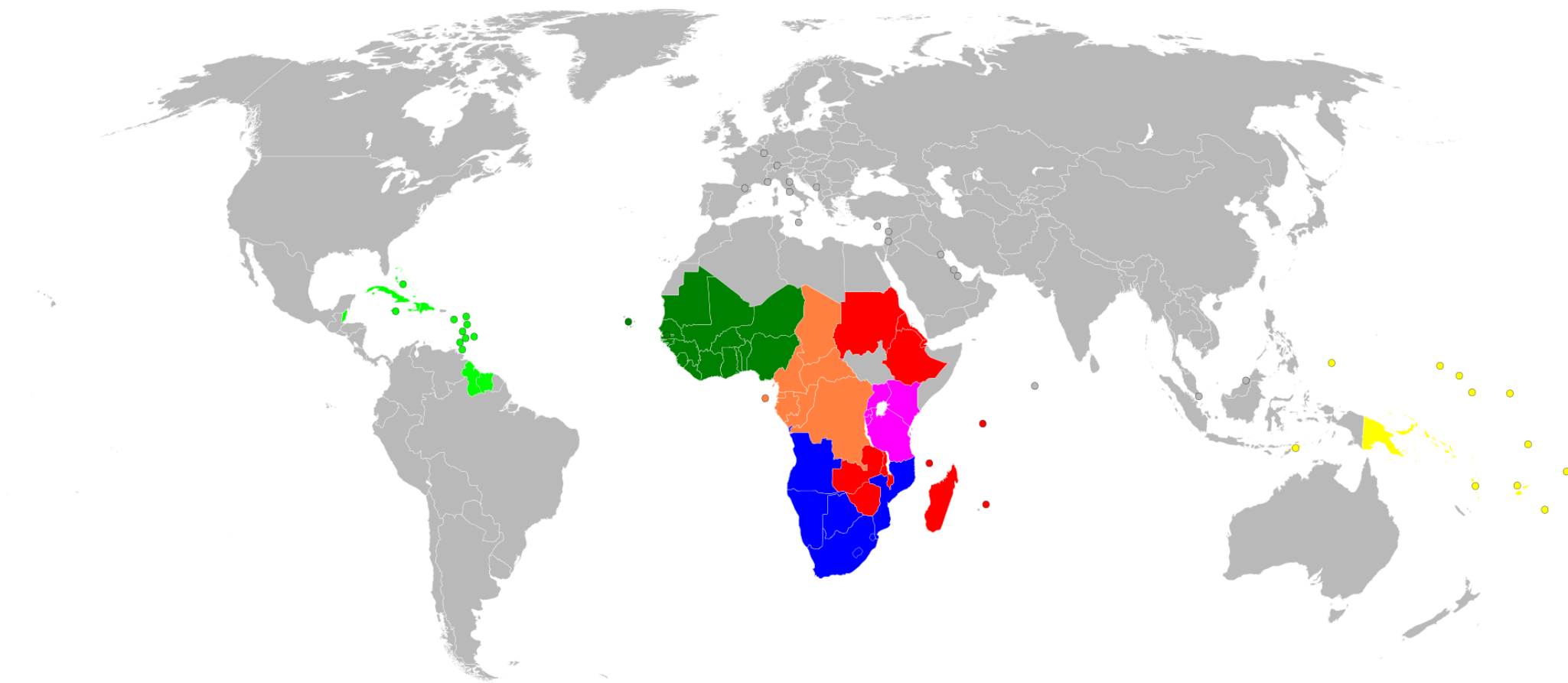
- Správně by měly být buď pro všechny rozvojové země, **nebo mít objektivní kritéria (HDP)**
- Vyspělé země se tímto zvláště v minulosti při tvorbě preferencí často **neřídily > selektivní preference**

Selektivní preference

- Správně by měly být buď pro všechny rozvojové země, **nebo mít objektivní kritéria (HDP)**
- Vyspělé země se tímto zvlášť v minulosti při tvorbě preferencí často **neřídily > selektivní preference**
- **> diskriminace, přesměrování obchodu**

Selektivní preference

- Evropa – **preference pro bývalé kolonie – Dohody z Lomé (1975) a Cotonou (2000)**
- **ACP** – Afrika, Karibik, Pacifik – zvýhodněný přístup např. pro banány a cukr

Selektivní preference

- Evropa – **preference pro bývalé kolonie – Dohody z Lomé (1975) a Cotonou (2000)**
- **ACP** – Afrika, Karibik, Pacifik – zvýhodněný přístup např. pro banány a cukr – **protesty Brazílie a dalších nezahrnutých zemí**

Selektivní preference

- Po roce 2000 – snaha EU uvést tyto dohody do souladu s právem **WTO**
- > uzavírání **Dohod o ekonomickém partnerství** s jednotlivými státy a regionálními uskupeními = **jsou to formálně RTA, jiné rozvojové státy proti tomu nemohou protestovat**

- **Tímto máme probrané preference**

Preferenční zacházení ve WTO

- Jsou povoleny dva typy preferenčního zacházení:
- 1) Reciproční (**regionální obchodní dohody**) ✓
- 2) Nereciproční (**zvýhodněný přístup na trh pro rozvojové země**) ✓

- **Tímto máme probrané preference**
- Zbytek hodiny – další speciální pravidla pro rozvojové země

Rozvojové země v GATT

- Kennedyho kolo – uznání nerecipročního jednání o liberalizaci obchodu

Rozvojové země v GATT

- Kennedyho kolo – uznání nerekipročního jednání o liberalizaci obchodu
- 70. léta (Tokijského kolo) – eskalace konfliktu globálního Severu a Jihu
- **Požadavek „Nového mezinárodního ekonomického řádu“**

„Nový ekonomický světový řád“

- > přednostní přístup na trhy vyspělých zemí
- > možnost ochrany infant industries
- > vyšší rozvojová pomoc
- > navázání cen komodit na ceny výrobků
- > možnost znárodňovat zahraniční investice
- > uzavírání neúplných regionálních dohod

Rozvojové země v GATT

- **Závěr Tokijského kola (1979) – dohody týkající se rozvojových zemí = rámcové dohody**
- **Dodnes základ pro zvláštní režim rozvojových zemí**

Rozvojové země v GATT

- Závěr **Tokijského kola** (1979) – dohody týkající se rozvojových zemí = **rámcové dohody**
- **Dodnes základ pro zvláštní režim rozvojových zemí**
- > nejdůležitější z nich je **Enabling clause** = zmocňovací doložka
- „Rozhodnutí o **diferencovaném a příznivějším zacházení**, vzájemnosti a plnější účasti rozvojových zemí“

Enabling clause

- Opakuje část IV. GATT, podle které vyspělé země nemají za své ústupky očekávat od rozvojových zemí reciprocitu
- = pokud mají protekci, mohou si ji ponechat

Enabling clause

- – **plošné povolení preferencí pro rozvojové země**
- = toto je výjimka, na jejímž základě je vyspělým státům **dovoleno tvořit GSPs**
- x výjimka pro regionální obchodní dohody existovala již od vzniku GATT

Enabling clause

- Na základě Enabling clause se na **regionální obchodní dohody mezi rozvojovými zeměmi nevztahují pravidla GATT/WTO**
- **> neúplné obchodní dohody**

1. Notwithstanding the provisions of Article I of the General Agreement, contracting parties may accord differential and more favourable treatment to developing countries¹, without according such treatment to other contracting parties.

2. The provisions of paragraph 1 apply to the following:²

- (a) Preferential tariff treatment accorded by developed contracting parties to products originating in developing countries in accordance with the Generalized System of Preferences,³
- (b) Differential and more favourable treatment with respect to the provisions of the General Agreement concerning non-tariff measures governed by the provisions of instruments multilaterally negotiated under the auspices of the GATT;
- (c) Regional or global arrangements entered into amongst less-developed contracting parties for the mutual reduction or elimination of tariffs and, in accordance with criteria or conditions which may be prescribed by the CONTRACTING PARTIES, for the mutual reduction or elimination of non-tariff measures, on products imported from one another;
- (d) Special treatment on the least developed among the developing countries in the context of any general or specific measures in favour of developing countries.

Global System of Trade Preferences

Rozvojové země v GATT

- **Rámcové dohody**
- Dále dohody o opatřeních pro vyrovnání **platební bilance** a o ochraně **infant industries**
- = Povolení, aby rozvojové země **zvyšovaly** protekci

„Nový ekonomický světový řád“

- > přednostní přístup na trhy vyspělých zemí (=GSP)
- > možnost ochrany infant industries
- > vyšší rozvojová pomoc
- > navázání cen komodit na ceny výrobků
- > možnost znárodňovat zahraniční investice
- > uzavírání neúplných regionálních dohod

- Relevantní pro WTO, do jisté míry toho bylo dosaženo
- Nikdy neprosazeno

Rozvojové země v GATT

- Tokijské kolo znamenalo vrchol snah o zvláštní a diferencované zacházení

Rozvojové země a WTO

- Vznik WTO 1995 – **jednotný závazek**
- = menší význam zvláštního a diferencovaného zacházení

Rozvojové země a WTO

- Vznik WTO 1995 – **jednotný závazek**
- = menší význam zvláštního a diferencovaného zacházení

- **Ale delší lhůty pro implementaci dohod, jiný výpočet snižování cel**

- **Pravidla obsažená v rámcových dohodách přetrvala**

Katarské kolo

Katarské kolo

- Speciální, ještě větší výhody pro LDCs = **nejméně vyspělé státy**
- Jednostranně udělené ze strany vyspělých zemí
- African Growth and Opportunity Act (USA), Anything but Arms (EU)

Katarské kolo

- **Speciální, ještě větší výhody pro LDCs = nejméně vyspělé státy**
- Jednostranně udělené ze strany vyspělých zemí
- African Growth and Opportunity Act (USA), Anything but Arms (EU)
- **Odstranění cel a kvót pro 97 % jejich exportu, LDCs se nemusí k ničemu zavázat**

Katarské kolo

- **Speciální, ještě větší výhody pro LDCs = nejméně vyspělé státy**
- Jednostranně udělené ze strany vyspělých zemí
- African Growth and Opportunity Act (USA), Anything but Arms (EU)
- **Odstranění cel a kvót pro 97 % jejich exportu**, LDCs se nemusí k ničemu zavázat
- I „normální“ rozvojové země pro LDCs tvoří preference

Katarské kolo

- = vlastně existují tři skupiny států – vyspělé, rozvojové a LDCs

Chybějící definice

Chybějící definice

- Existuje pouze definice LDC (po vzoru UN)
- „Income thresholds are **\$1,025**, which is set at the three-year average of gross national income (GNI) per capita. The graduation threshold is 20% higher at **\$1,230.**“

Chybějící definice

- Existuje pouze definice LDC (po vzoru UN)
- „Income thresholds are **\$1,025**, which is set at the three-year average of gross national income (GNI) per capita. The graduation threshold is 20% higher at **\$1,230.**“
- Existoval cíl OSN pro ně do roku 2020 získat podíl na světovém obchodu alespoň 2 %, **reálně je ale jejich podíl stále kolem 1 % a spíše klesá**

Chybějící definice

- **Není definované, co to rozvojová země je!**
- Ani žádné kritérium, kdy rozvojovou zemí být přestane! (graduation)

Chybějící definice

- **Není definované, co to rozvojová země je!**
- Ani žádné kritérium, kdy rozvojovou zemí být přestane! (graduation)
- **> Sebeidentifikace!**

Chybějící definice

- **Není definované, co to rozvojová země je!**
- Ani žádné kritérium, kdy rozvojovou zemí být přestane! (graduation)
- **> Sebeidentifikace!**

Chybějící definice

- Zneužívání systému = „černí pasažéři“

Chybějící definice

- **Trumpova administrativa – frustrace**
- > vyškrtnala některé země z amerického GSP (Turecko, Indie)
- > donutila **Jižní Koreu, Singapur a Brazílii**, aby se v příštích jednáních ve WTO vzdaly statusu rozvojových zemí

Chybějící definice

- **Čína + Hong Kong, Saúdská Arábie, Katar, Kuvajt** atd. se za rozvojové země dále považují!
- > mohou využívat většiny výhod pro rozvojové země
- Ne GSP, tam si můžeme vybrat, jestli je tam zařadit

Shrnutí

- Jsou povoleny dva typy preferenčního zacházení:
- **1) Reciproční (regionální obchodní dohody)**
- **2) Nereciproční (zvýhodněný přístup na trh pro rozvojové země)**
- = GSP
- + další výjimky pro rozvojové země – neúplné vzájemné obchodní dohody, nereciprocita v obchodních jednáních

- Děkuji za pozornost 😊